

YASHIL

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№6

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 1334 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-iyunda ruxsat etildi.

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayeich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

O'zbekistonda yashil iqtisodiyotni shakllantirishda xitoy va rossiya investitsiyalarining qiyosiy tahlili.....	20
Malikov Numonjon Kamalovich	
Raqamli texnologiyalarning makroiqtisodiy barqarorlikka ta'siri	26
Sherzod Rajabov, Istora Abdusalomova	
Reducing inequality through human capital development: a comparative analysis of policies in the european union and uzbekistan	30
Iloxmonov Jaxongir Alisher o'g'li	
Hududiy raqamli infratuzilmaning xizmat ko'rsatish sektoriga ta'siri: samarqand viloyati misolida	39
Musinov Dilshod Sultanovich	
Ways to improve quality in hotels through digital technologies	44
N.A. Rakhmonova	
Проблемы и пути внедрения механизма налогового стимулирования центров инновационного роста нового узбекистана.....	48
Умаров Б. С.	
Влияние протекционистской политики на инвестиционные стратегии промышленных предприятий.....	55
Ёдгоров Сардорбек Самадович	
Fiskal siyosat tahlili: aholi bandligi; aholi daromadlari; soliqqa tortish.....	61
Isroilov Boxodir Ibragimovich, Navruzova Farog'at Abdihamid qizi	
Problems in entrepreneurial potential development: a comprehensive analysis of contemporary barriers and challenges	67
Baxtiyor Xabibullayev Abdulvoxid o'g'li	
Tijorat banklarida aholi omonatlarining jozibadorligini oshirishning metodologik asoslari va amaliy yo'nalishlari	73
Xakimov Zoxid Norbo'tayevich	
To'lov aylanmasining mohiyatini aniqlashda to'lov va to'lov oqimlarining roli.....	78
I.F.Sayfiddinov	
Moliyaviy inklyuzivlikni ta'minlovchi samarali soliq siyosati.....	83
Artikov Ne'matulla Abdusalamovich	
Youth, digital finance, and the gig economy in uzbekistan	86
Akmal Boymurodov	
Aktsiyadorlik jamiyatlari korporativ boshqaruvda qaror qabul qilishda raqamli texnologiyalardan foydalanish masalalari	91
Xabibullaeva Shirinxon Tohir qizi	
В условиях трансформации обеспечение развитие образования и нуки в сфере подготовки управленческих кадров	98
Суюнов Дилмурод Холмурадович	
Ипотечное кредитование как инструмент социальной политики в узбекистане	104
Базарова Нигора Равшановна	
Kichik biznes subyektlari tomonidan hudud aholisi bandligini ta'minlashning ijtimoiy va iqtisodiy natijalari.....	110
Ergasheva Nigora Abdigapparovna	
Kichik korxonalar istiqbolli hududlarda sanoat ishlab chiqarish holati dinamikasi.....	114
Xonto'rayev Obbosxon Kamolxon o'g'li	
Banklarning aktivlarini daromadliligini oshirish yo'llari	118
Elbusinova Umida Khamidullaevna	

Ekologik omillar o'zgarishining dehqon xo'jaliklari yalpi hosiliga ta'siri	123
Otamurodova Dildora Abdukrimovna	
O'zbekiston tijorat banklarining yashil iqtisodiyotdagi o'rni	128
Eshev Furqat A'zamovich, Ibragimova Feruza Axtamovna, Jumanazarova Malika Baxtiyorovna, Raxmatova Mohina Dilmurod qizi	
Использование интеллектуальных технологий в процессе обслуживания клиентов банка	132
Хашимова Дилёра Пахритдиновна	
Innovatsion faoliyatning moliyaviy rag'batlantirish va boshqaruv samaradorligini belgilovchi omil va jihatlari.....	138
Baxriddinov Nodirbek Zamirdinovich	
Import tovarlari bo'yicha aksiz solig'ini undirishning nazariy asoslari.....	143
Abdurasulov Murodjon Bahrom o'g'li	
Роль цифровых валют центральных банков в модернизации платёжной инфраструктуры: мировой опыт и перспективы Узбекистана	150
Срожиддинова З.Х., Тухтасинова Д.Н.	
Tijorat banklarida chakana to'lov tizimlarini nazariy asosi.....	155
Sultonov Davronjon Rustam o'g'li	
Tikuv-trikotaj korxonalarida raqobatbardoshlikni oshirishda strategik menejmentning roli	161
Mamatraimov Islom Mamanazarovich	
Ta'lim, ekologiya va raqamlashtirish sohalarida bolalar va o'smirlar turizmini integratsiyalash: xalqaro tajribalar va O'zbekiston.....	170
Islomova Dilrabo Salomovna	
Iqtisodiy masalalarni matritsalar nazariyasi asosida modellashtirish va python dasturlash tilida yechish.....	175
Tojiyev Ilhom Ibraimovich, To'rayeva Feruza Dilmurodovna, Namozova Barchinoy G'ayrat qizi, Baxronova Zuhra Otaniyoz qizi	
Pul bozori barqarorligini ta'minlashda tijorat banklarida likvidlikni boshqarish samaradorligi	188
Sattorova Nasiba G'aniyoz qizi	
The role of digitalization of healthcare in the implementation of the safe city project	192
Akbarjon Iminov	
Аутоиммунные поражения центральной нервной системы, возникающие после стрептококковой инфекции	198
Умарова Саодат Сулаймоновна, Нормакматов Бахтиёр Ботиралиевич	
Iqtisodiyotiga yo'naltirilgan investiyalar tahlili.....	204
Namozov Olim Botirovich	
Creating a favorable climate for investment in agriculture	209
U.I.Djumaniyazov, B.J.Mirzaev	
Davlat ishtirokidagi korxonalarni korporativ boshqaruvni xalqaro standartlari asosida takomillashtirish	214
F.Djalilov	
Davlat tibbiyot tashkilotlarida ish beruvchining fuqarolik javobgarligini majburiy su'g'urta qilish xarajatlarini hisobi.....	222
Kuliboyev Azamat Shonazarovich	
O'zbekistonda bank operatsion xarajatlari buxgalteriya hisobi.....	227
Qurbonova Sitara Vahobjon qizi	
O'zbekistonda kichik biznes va tadbirkorlik subyektlarini rivojlantirishning strategik yo'nalishlari.....	233
Musayev Ozodjon Shavkat o'g'li	
Пути обеспечения стабильного экономического роста в условиях перехода к зелёной экономике, совершенствования государственной экономической политики и повышения эффективности внедрения принципов цикличной экономики.....	237
Худайбергенова Адалат Негматуллаевна, Убайдуллаев Сирожиддин Жамшидович, Файзиёва Хамида	

Кудратовна, Эшбоев Миржалол Бахромович	
O'zbekiston sanoatining iqtisodiy holatini baholash	241
Mamanazarov Oybek Shomurodovich	
Maktabgacha ta'limda tayanch kompetensiyalarni shakllantirishda matematika va savod asoslarining didaktik yechimlari.....	247
Mingboyeva Guldorxon Maxmudovna	
Soliq tizimida soliq riskini baholash uslubiyoti.....	252
Nasimov Ravshanjon Azimovich	
Budjetni rejalashtirish tizimida jismoniy shaxslar daromadlari bo'yicha prognozlashni takomillashtirishning metodologik asoslari	260
Babaev Shavkat Bayramovich	
Понятие и сущность денежного потока в системе финансового управления.....	267
Машарипова Шахло Адамбаевна	
Yashil mehmonxonalarda strategik tahlil metodologiyasi	274
Rasulova Nigora Yusupovna	
Цифровая трансформация: новые возможности и современные тенденции в управлении бизнесом и инвестициями.....	279
Баратова Динора Алишеровна	
Mehmonxonalarda xizmat ko'rsatishning sifati va samaradorligini baholash.....	283
Ikromov Akbar Farxod o'g'li	
Модель внедрения open banking в Узбекистане: предложение на основе международного опыта и локальных особенностей.....	288
Камалов Шухрат Камалович, Аскарова Дилором Хожимуратовна, Баходиров Жасурбек Олёрбек ўғли, Маликов Шохрух Шокирович, Тенгелова Фарангиз Мажид кизи	
O'zbekistonda islom moliyasini joriy qilishning yo'llari	295
Ashurbayev Farrux Alisher o'g'li, Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li	
AQSH tajribasiga ko'ra eksportni iqtisodiy o'sishga tasiri	299
D.E.Qarshiev	
Iqtisodiyotni tartibga solish orqali aholi farovonligini oshirishning ahamiyati	304
Berdibekov A.	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirish va aholi moliyaviy savodxonligini oshirishda inklyuziv molianing ahamiyati.....	308
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Problems of the financial mechanism influence for stable and inertial development of enterprises.....	313
Zaynalov Jakhongir Rasulovich, Alieva Susanna	
Tibbiyot turizmni rivojlantirish va uning salohiyatini iqtisodiy baholashning ilmiy va uslubiy asoslari	317
Vofaxojayeva Dilafruz Marufovna	
Turistik destinatsiyalar va raqamli marketing texnologiyalari orqali turizm barqarorligini transformatsiya qilish	322
Nurmuhammadxon Oppoqqonov	
Kichik va o'rta biznes moliyaviy barqarorligining kambag'allikni kamaytirishdagi ahamiyati.....	327
Djamalov Xasan Numanjanovich	
Qoraqalpog'iston respublikasida turizmni rivojlantirishning tashkiliy va iqtisodiy salohiyatini baholash.....	335
Xoshimov Baxrom Baxadirovich	
O'zbekiston turizm sektorida tog' turizmining ulushi.....	343
Alimov Abduvakil Komil o'g'li	
O'zbekiston respublikasida investitsiya faoliyatini moliyaviy boshqarish va bunda xorij tajribasi.....	348
Ismailov Dilshod Anvarjonovich	

Tadbirkorlik faoliyatini samarali boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanishning holati.....	354
Sattarov Xayrulla Fayzullayevich	
Tadbirkorlik faoliyatida innovatsiyalarni rivojlantirish strategiyasini tanlash va asoslash	358
Shakirova Madinaxon Gafurdjanovna	
O'zbekistonning xalqaro valyuta-moliya tashkilotlari bilan o'zaro hamkorlik aloqalarini mustahkamlash yo'nalishlari.....	362
Gulmurodova Marjona Olimjon qizi, Turg'unova Zohida Shavkat qizi, Umida Yuldasheva	
Jismoniy shaxslarning daromadlarini soliqqa tortish tartibini takomillashtirish.....	367
Bobomurotova Manzura Panji qizi	
Aksiyadorlik jamiyatlari va qimmatli qog'ozlar bozori o'rtasidagi iqtisodiy munosabatlar	372
Berdaliyev Javohir Jahongir o'g'li	
Farg'ona viloyati mahallalarida tadbirkorlikni va hunarmadchilikni rivojlanishi holati tahlili	379
Tuxtasinov Zafarjon Odiljonovich	
Проблемы охраны окружающей среды и формирования «зеленой экономики»	389
Ёдгорова Мухайё Шухратовна, Иминова Наргиза Акрамовна	
The evolution of passenger transport in uzbekistan and its impact on economic growth.....	392
Naubetova Ziyada Niyet kizi	
Davlat tibbiyot tashkilotlarida ish beruvchining fuqarolik javobgarligini majburiy sug'urta qilish xarajatlarining hisobi.....	397
Kuliboev Azamat Shonazarovich	
Jahon sug'urta amaliyotining O'zbekiston sug'urta bozorining rivojlanishiga ta'siri	402
Kuvatova Dinara Anvarovna	
Milliy iqtisodiyotda xorijiy investitsiyalarning ahamiyati va ta'sir mexanizmlari	406
Abdullayev Zoxid Xolxo'jayevich	
Xaridorlar bilan hisob-kitoblar auditida moliyaviy tahlil usullarini qo'llash xususiyatlari.....	411
Sagimbaev Sultanbek Turdibay o'g'li, Sultamuratov Qallibek	
The function and value of commercial banks in fostering capital market growth	416
Isakov Janabay Yakipbaevich	
Raqamli texnologiyalarning korxonalar risk boshqaruvidagi rolini swot tahlili orqali tadqiq etishning ahamiyati	427
Tojimatov Izzatbek Ikromali o'g'li	
The state and development trends of business process auditing in joint-stock companies in uzbekistan.....	439
Utegenova Sarbinaz Turdimuratovna	
Mamlakatimizda amaldagi budjetlararo munosabatlarning tartibi hisobi, hamda uning ahamiyati	444
Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li, Saydullayeva Zeboxon Shukrilla qizi	
Qurilish materiallari sanoatida innovatsion klasterlarni boshqarishni takomillashtirish	462
Xaydarova E'zoza Shukurullayevna, Li Zin Bo	
Barqaror rivojlanish va yashil iqtisodiyotning mamlakatimizda so'nggi yillardagi oshib borayotgan ahamiyati	467
Bahodirova Mohigul	
Conceptual framework for boosting the financial and economic performance of investment projects in industrial enterprises.....	472
Sarriev Kahraman Ramatullaevich	
Bandlik va ayollar tadbirkorligi	477
Ibodullayeva M.S.	
Mamlakatimiz yalpi ichki mahsulotini ekonometrik prognozlash.....	482
A'zamov Musurmon Axmadovich, Islomov Javohir	

Eksport siyosatini tadbirkorlik faoliyati rivojlanishiga ta'siri	488
Suvonov Ibrohim Izbosarovich, Abdug'aniyev Murodjon Shavkat o'g'li	
Aholini ish bilan ta'minlashda qishloq aholisini mehnat salohiyatidan foydalanish.....	492
Noiba Qodirova Maxmud qizi	
Yashirin iqtisodiyotni kamaytirishda rasmiy bandlik va moliyaviy munosabatlarni rivojlantirish	497
Xalimbetov Farxad Bagibekovich, Reyimberdiyev Baburbek Adilbek o'g'li	
Analysis of touristic potential and capacity of ecotourism sites	501
Abdurakhmanova Akida Faizulla kizi	
Xorijiy investitsiya ishtirokidagi korxonalarni moliyalashtirishni takomillashtirish.....	509
Salohiddinov Jaloliddin	
Infratuzilma va bozor infratuzilmasi tushunchalarining nazariy tavsifi	516
G'aniyev Botir Baxtiyorovich	
O'zbekiston va xorijiy davlatlarda aksiyadorlik jamiyatlarining qimmatli qog'ozlar orqali kapital yig'ish strategiyalari	520
Dilnozaxon Muxitdinova	
Iqtisodiy inqiroz paytida korxonalarda likvidlikni boshqarish strategiyalari	527
Abdusalomova Nodira Bakhodirovna, Jabborova Sevinch Xusanovna	
O'zbekistonda islomiy mikromoliyaviy xizmatlar orqali ish bilan bandlikni oshirish istiqbollari	532
Mamatkulov Humoyun Bobir-ugli	
Textile enterprises and changing market conditions: integration of demand analysis, trend forecasting and strategic assortment management	536
Ikramova Nodira Burkhon kizi	
Aksiyadorlik korxonalari boshqaruv tizimida korporativ madaniyatni takomillashtirish	540
Umarkhodjaeva Muyassarhon Ganievna, Omanova Nargiza Rustam qizi	
Moliyaviy faoliyat natijalari hisobi va auditini takomillashtirish.....	548
Po'latov Xudoyberdi Uktamovich, Abduxoliqov Isomiddin Ikrom o'g'li	
Rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarda iqtisodiyotning real sektori korxonalariga kreditlar bo'yicha foiz stavkalariga ta'sir ko'rsatishda markaziy banklarning qayta moliyalash stavkalarining rolini tahlil qilish	553
Jabbarov Eliboy, Abdullayeva Charos Abdullo qizi	
O'zbekistonda qishloq xo'jalik mahsulotlarini qayta ishlashda innovatsiyalarning roli va iqtisodiy samaradorligi	558
Raximov Baxromjon Ibroximovich, Solohiddinov Nuriddin Sirojiddin o'g'li	
Sirkulyar iqtisodiyotni rivojlantirish orqali chiqindilarni boshqarish muammosini bartaraf etish yo'llari	563
Narzullayev Elmurod Shuxrat o'g'li, Hamrokulov Ulug'bek Abdurahmatovich	
Korxonani samarali boshqarishni ta'minlash strategiyalari	567
D.Mutalova	
Masofaviy ta'lim platformalarining qiyosiy tahlili va funksional xususiyatlari.....	571
Nabieva Nilufar Nabi qizi	
Raqamli iqtisodiyotning jamiyat hayotiga ta'siri.....	577
Aripova Ziyoda Xayrullayevna, Nurmuxamedova Tursunoy Usmonovna	
Transportda turistik xizmatlarni boshqarish mexanizmini takomillashtirish.....	581
Tuychiyev Anvarjon Muxtorjonovich	
Ipak yo'lining tarixiy madaniy merosi va hunarmandchiligi: dolzarb muammolar va tadqiqot istiqbollari	584
Xushnazarova Maxzuna Gulamdjanovna	
Eksport faoliyatini rag'batlantirishda institutsional va moliyaviy mexanizmlarning roli.....	589
Umarkulov Kodirjon Maxamadinovich	

Elektron pul evolyutsiyasi.....	595
Marpatov Mavlonxon Dadashevich	
Yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonida sanoat korxonalarining roli.....	600
Nasullayeva Yoqutoy Nasim qizi	
O'zbekistonda turizm marketingi va raqobatbardoshligini oshirish	606
Ikramova Nasiba Axmadovna	
Kambag'allikni qisqartirishning zamonaviy yo'nalishlari.....	610
Mirzayev Qulmamat Jonuzoqovich, Shodiyev Fazliddin Qalandar o'g'li	
Jamiyatda imkoniyati cheklanganlarning bandligini ta'minlashning ijtimoiy-iqtisodiy asoslari.....	615
Tilavova Munisa Maxmudovna	
Moliyaviy matematika vositalarining O'zbekiston kredit tizimidagi qo'llanilishi.....	620
Shamsiyeva Nigora Rafiq qizi	
Ecological sustainability in tourism: regional practices and global reflections.....	626
Sayyora Safaeva	
Quyi amudaryo mintaqasida turli darajadagi destinasiyalararo ixtisoslashgan klasterlarni shakllantirish asoslari va ularning o'ziga xos jihatlari.....	631
Doschanov Tangirbergen, Ollanazarov Bekmurod Davlatmurotovich	
Fine dining restoranlarida marketing strategiyalarining shakllanishi va mijoz jalb qilishda ularning ahamiyati.....	641
Jumaniyazova Sarvinov Mansur qizi	
Soliq to'lovchilarning majburiyatlari bajarilishini kontseptual asoslari va shartlari asoslari xususida.....	644
Abdusherozov Abdullo Baxtiyorovich	
Davlat sektoridagi tashkilotlarda smetalar tuzish tartibi	651
Abdulaziz Norquchqorov Ziyadullayevich	
Качественное развитие рынка труда узбекистана.....	657
Мамадалиева Хафиза Холдаровна	
Kichik biznes subyektlarining aholi bandligini ta'minlash orqali kambag'allik darajasini pasaytirishdagi o'rni.....	664
Maxamadaliyev Boburbek Baxodir o'g'li	
Устойчивое развитие esg-менеджмента: от тренда к фундаментальной стратегии выживания и процветания.....	670
Собирова Нилуфар Бекпулат кизи	
Sirdaryo viloyatida investitsion faollikni oshirishda davlat va xususiy sektor hamkorligi	676
Mamatqulova Muxlisa Komiljon qizi	
Qurilish loyihalarini moliyalashtirishning milliy va xalqaro tajribasi	681
Yashin Iboyev	
Xizmatlar sohasida innovatsion muhitni yaratishning dolzarb masalalari.....	687
Kamoliddin Mamatqulovich Ibodov, Jamshid Abduxaliqovich Xolboyev	
Sanoat korxonalarining raqobatbardoshligini boshqarishda tovar aylanmasi tahlili.....	692
Jumayeva Gulrux Jo'raqulovna	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda innovatsion faoliyatning moliyaviy va boshqaruv hisobini takomillashtirish masalalari	698
Xushvaqtova Nozanin Nurbek qizi	
Effect of processing on nutrients in tomato products.....	706
Ergasheva Muhabbat Komil kizi	
Asosiy vositalarni davomiy (uzluksiz) baholash.....	710
Kuziev Islom Nematovich, Raxmonov Xurshidbek Shavkat o'g'li	
Sun'iy intellekt: Markaziy banklarni qanday o'zgartirmoqda?	715
Shahboz Qozoqov Ortiqbaevich	

Kichik biznes subyektlarida tashkil etilgan baliqchilikka ixtisoslashgan xo'jaliklarning mamlakat oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashdagi o'rni.....	720
Vazirov Azamat Yoqubjonovich	
Korxonalarining marketing faoliyatini strategik rivojlantirish yo'nalishlari.....	725
Isokboeva Zilola Rustam qizi	
К целям повестки 2030: анализ экономических индикаторов узбекистана	728
Салахутдинова Юлдуз Голибовна	
Современное состояние исследований в области использования цифровых технологий в инвестиционной деятельности	734
Ирмухамедова М.Д.	
Tijorat banklarining raqamli transformatsiyasi jarayoni, uning imkoniyatlari va xavf-xatarlarini tahlil qilish.....	741
Eshqobilov Ahmat Jovlijevich	
Aholi sonining o'sishi va iqtisodiy infratuzilmaga yuklanish: hududiy tahlil	745
To'rayev Nurbek Baykulovich	
O'zbekistonda oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash va boshqarishning hududiy rivojlantirish strategiyasi	751
Nuraliev Temurjon Erkinjon o'g'li	
O'zbekistonning zamonaviy korxona va tashkilotlarda boshqaruv masalalari	756
Ahtamova Mohigul Erkinovna	
Davlat tashkilotlarida ichki audit tuzilmalarini tashkil etishni rivojlantirish	761
Nasimov Fazliddin Sirojevich	
Yashil moliyalashtirishda sun'iy intellekt texnologiyalarining roli: imkoniyatlar va xavflar tahlili	765
Isoqulova Munisxon Abdurasul qizi	
Критерии экологичности бренда: как измерить «зеленый» имидж?	769
Носирова Чарос	
Qishloq xo'jaligini innovatsion texnologiyalar asosida boshqarish	775
Mamadiyarov Dilshad Uralovich, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
«O'ztransgaz» AJ faoliyatini 2024–2027 yillarga prognozlashtirishda ekonometrik modellar asosida tahlil	784
Sindorov Davlatbek Abdumajid o'g'li, Murodov Sardor Nurali o'g'li	
Favqulodda vaziyatlarning oldini olishga qaratilgan tibbiy profilaktik ishlar.....	791
Mahmudov Otamurod Hoshimovich, Murtazova Sh.N.	
Xizmat ko'rsatish sohasida elektron tijoratni rivojlantirishga ta'sir etuvchi omillar tahlili.....	795
Maxmudov Lazizbek Ubaydullo o'g'li	
O'zbekiston chakana savdosi tizimi va uning rivojlanishi.....	806
Yaqubov Azizbek G'anibekovich	
Milliy iqtisodiyotni tartibga solishda davlatning o'rni va maqsadi	812
Amonov Mehriddin Oromiddinovich	
Investitsion faoliyatni amalga oshirishning xorij tajribasi va mamlakatimizda foydalanish istiqbollari.....	816
O'tamurodova Surayyo Shokirjon qizi	
Uy-joy fondini boshqarish samaradorligini oshirishda zamonaviy sifat menejmenti tizimining o'rni.....	822
Asadullina Nailya Ramilevna, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
Значение искусственного интеллекта в области педагогики на основе мультимедийных приложений	829
Бегалиев Файзали Умаралиевич	
Sog'lomlashtirish turizmida ekologik va ijtimoiy ta'sirlarning sintezi	832
Naimov Saidjon Yusup o'g'li	

Kasbiy ta'lim tashkilotlarida o'quvchilarni raqamli kompetensiyasini baholashning metodologik asoslari.....	835
Maxkamova Zuxra Tursunpulotovna	
Обзор по теме Современные системы управления возбуждение синхронных машин и перспективы их развития (Формирования законов управления).....	841
Алиев Абдор Мураткулович	
O'zbekistonda turizm va servis sohasida davlat- xususiy sheriklik mexanizmidan foydalanish istiqbollari.....	846
Mamayusupova Dilovarxon Begmatovna	
Tijorat banklarida operatsion risklarini baholash va boshqarish tizimini tashkil qilish	850
Jaxongir Rabbimov	
Tomorqa xo'jaliklari faoliyatini tahlil qilishda statistik modellar va metodlardan foydalanish yo'nalishlari.....	855
Turobov Sherzod Alisherovich	
Совершенствование порядка расчёта и взимания НДС в узбекистане: аналитический подход.....	860
Бисенбаев Шарьяр Куанишбай ули	
Mintaqaviy iqtisodiyotda inson kapitalini raqamli transformatsiyalash masalalari.....	864
Yusubboeva Dinora Quadrat qizi	
Sirdaryo viloyatining turizm imkoniyatlari va o'ziga xos turizm resurslari.....	875
Tursunova Gulmira Rabbonovna	
Samarqand viloyatida investitsion-innovatsion faollikni oshirish holati va investitsiyalarning tarkibiy xususiyatlari.....	883
Bektemirov Abdumalik Bektemirovich, Axrorov Abbas Aslamjon o'g'li	
Global innovatsion indekslar va o'zbekiston: rivojlanish yo'nalishlari va bosqichlari	889
Bekmurodova Gavhar Adham qizi	
Aksiyadorlik jamiyatlarida korporativ boshqaruvga raqamli texnologiyalarni joriy qilishning ilmiy-nazariy asoslariga qarashlar	895
Suyunov Dilmurod Xolmuradovich, Xabibullayeva Shirinxon Toxir qizi	
Xalqaro standartlar asosida moliyaviy instrumentlar hisobini va auditini takomillashtirish.....	902
Nuraliyev Behzod Baxtiyor o'g'li	
Внедрение и адаптация исламского банкинга в экономике узбекистана	906
Б.Б.Ахмаджанов, М. С.Шукруллаева, Д.Р.Сафаева	
Kichik biznesning iqtisodiy o'sishni ta'minlashdagi ahamiyatini baholash uslubiyoti.....	911
Ermatov Akmaljon Adxamovich	
"Neyromarketing" asosida o'zbekiston turizm brendi tahlili	916
Narziqulov Elbek Farxod o'g'li	
Xalqaro bozorlarda zamonaviy marketing vositalaridan foydalanish	922
Meliqulov Abdulhalil Norinovich	
Tijorat banklarida muammoli kreditlar va ularning bank aktivlariga ta'siri.....	929
Saidov Bobir Jiyanboy o'g'li, Xolmuradov Musurmon Avlaqulovich	
Сущность и причины международных денежных переводов	936
Гимранова О. Б.	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda uzoq muddatli aktivlarning hisobi va auditini raqamli tvn texnologiyasi asosida takomillashtirish imkoniyatlari.....	941
Rizakulov Abdurauf Abdimutalibovich	
Biologik aktivlarning tushunchasi: iqtisodiy mazmuni va mohiyati.....	948
Ziyayev Dilshodjon Salimjonovich	
Xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda iqtisodiy siyosatning roli: zamonaviy yondashuvlar.....	953
Xodjayev Jamshid Abduxakimovich	

Аналитический обзор: Развитие корпоративного управления в государственных корпорациях Узбекистана (2015–2025).....	958
Мамараджабов Фарход Бахтиярович	
O'zbekistonda transport infratuzilmasini rivojlantirish karidorlari	968
Nazriyev Umidjon Baxrillayevich	
Aylanma kapital bilan ishlashda samaradorlikni oshirish: korxona moliya siyosatini takomillashtirish yo'nalishlarida data science yondashuvlari	975
Khoshimov Doniyor, Kungratov Ilmurod Kuzibay o'g'li	
Davlat ulushi mavjud bo'lgan korxonalarda moliyaviy barqarorlikni ta'minlashda raqamli transformatsiyaning roli	982
Musurmonov Mehroj Murtaza o'g'li	
Iqtisodiyotni raqamlashtirishda tijorat banklariga moliyaviy resurslarni jalb qilish metodologiyasini takomillashtirish	988
Hamrayev Obid Akhatovich	
Tibbiy xizmatlarda raqamli texnologiyalarni joriy etish va uning samaradorlikka ta'siri (xorijiy tajriba).....	993
Usmonova Vasila Botirovna	
Tijorat banklarida muammoli kreditlarni boshqarish amaliyoti tahlili.....	997
Akramova Nargiza Nutfillayevna	
Using integrated marketing communications (IMC) in business management	1002
Ziyayeva M.M.	
Xorijiy mamlakatlarda tibbiyot muassasalarini moliyalashtirish masalalari va ulardan o'zbekistonda foydalanish istiqbollari.....	1006
Jaxongirov Ilindorjon Jahongirjon o'g'li	
Davlat budjetining ijtimoiy sohani rivojlantirishdagi xarajatlarini samarali boshqarish yo'llari.....	1011
Qo'ziyev Shodiyor Qilichboy o'g'li	
Mintaqada xalq hunarmandchiligida klasterlash va ekologik logistika modeli asosida savdo tizimini shakllantirish.....	1015
Norqobilova Feruza Abduhomidovna	
To'g'ri xarajatlar usuli va to'liq yutuvchi xarajatlar usuli tizimlarining afzalliklari va farqli jihatlari amaliy misolda.....	1019
Kholisa Kamoliddinovna Kuldosheva	
Investitsiyalarni innovatsiyalarga yo'naltirish bo'yicha xorij tajribasi	1024
Ayubov Ilyos Ilxomovich	
Важность разработки стратегических программ развития страны.....	1028
Каримова Нуржахон Олим кизи	
Sanoat korxonasining raqamli transformatsiyasini baholash omillari va ko'rsatkichlari.....	1032
Kudaybergenov Azamat Shamuratovich	
Namangan viloyatida ijtimoiy turizm tadbirkorligini maqsadli boshqarish mexanizmi.....	1042
Yunusova Sohiba Abdumamidovna	
Evaluating the capital asset pricing model methodology in uzbekistan companies	1048
Bunyod Usmonov	
Aholini ish bilan bandligining yangi turlari va imkoniyatlari	1055
A.B. Khayitov	
Maktab direktorlarini qo'llab-quvvatlashda asosiy ustun amaliyotlar va o'zbekiston ta'lim tizimida ularni qo'llash imkoniyatlari	1059
Mamura Tadjibayeva	
Sun'iy intellekt asosida matematik masalalarni yechish algoritmlari	1064
Oqnazarov To'liqin Jalilovich, Jo'rayev Mardon	
Global ta'lim makonida milliy tarbiyani rivojlantirish istiqbollari	1071
Sanaqulov Sardor Istamqulovich	

Bank xizmatlari sifati va bank daromadlariga ta'sir etuvchi omil sifatida personal faoliyatining o'rni.....	1075
Abdukaxarova Shoira Abduvahobovna	
Fond bozori raqamli iqtisodiyotda investitsiyalarni shakllantirish manbai sifatida.....	1079
Kamilova Sevara Anvarovna	
O'zbekistonda toza suv va sanitariyaning inson hayoti hamda iqtisodiy farovonlikka ta'siri: BRM-6 doirasida tahlil.....	1085
Xasanova Iroda Azizbek qizi	
Increasing the effectiveness of using marketing communications in the tourism services market.....	1090
Sobirjonov Asrorbek Sobitjon ugli	
Davlat xaridlari sohasini takomillashtirish istiqbollari.....	1095
Bazarov Nazirjon Sobirovich	
Xarajatlarning strategik boshqaruv hisobini xo'jalik yurituvchi subyektlarda takomillashtirish.....	1103
Xayitboeva Laylo Oybekovna	
Davlat moliyaviy nazorati tizimida tashqi audit: rivojlangan mamlakatlar amaliyoti.....	1109
Kuliyev Komil Shuxratovich, A.Astanovulov	
Moliyaviy instrumentlarni hisobga olishda biznes modelning ahamiyati va amaliy yondashuvlar.....	1114
Shanasirova Nodira Abdullayevna	
Tijorat banklarida risklarni boshqarishning ustuvor yo'nalishlari.....	1118
Tursunov Ilxom Toirovich	
Chakana va ulgurji savdo korxonalari faoliyatini rivojlanishiga tasir etuvchi omillarni baholash.....	1124
Yuldasheva Gulmira	
Managing tourism in fragile ecosystems: a case study approach.....	1128
Dilmurod Nasimov, Shahrizoda Sirojiddinova	
Tadbirkorlikni innovatsion-investitsion jihatdan baholash uslublari.....	1134
Fayziyev Shavkat Shaxobidinovich	
Зарубежный опыт развития инновационной деятельности предприятий энергетической отрасли.....	1141
Бегмуллаев Отабек Ирисалиевич	
Leveraging machine learning for big data analytics: a strategic overview.....	1148
Ismaylov Timur Kuanishbaevich, Kurbanbaev Bakhtiyar Bakhtovich, Orazbayev Aqilbay Jenisbay uli	
Ta'lim muassasalarida xarajatlar smetasi ijrosining dastlabki hisobini yuritilishi.....	1152
Isoqulov Fazliddin Shamsiddin o'g'li	
"Yengil sanoat korxonalarini qo'llab-quvvatlash choralari haqida".....	1158
Otaxanova Umida Olim qizi	
Investitsion-qurilish jaryonlarini samarali boshqarishning tashkiliy modellari va ulardan foydalanish usullari.....	1162
Abduvaliyev Bekzod Muxiddin o'g'li	
Qimmatli qog'ozlar bozorining mohiyati bo'yicha nazariy asoslar.....	1169
Alimov Ilxomjon Ikromovich, Ikramov Akmalbek Ilxomjon o'g'li	
Adoption of electric vehicles in logistics: opportunities and challenges in Uzbekistan.....	1175
Oblokulova Parvina	
Qishloq xo'jaligiga investitsiyalarni jalb qilishning xorijiy mezonlari.....	1182
Jurayev Abdug'affor Sofarovich, Nazirova Sayyora Baxtiyorovna	
Raqamli tranformatsiya jarayonlarining mehnat bozori konyukturasiga ta'siri.....	1187
Fayzullayev Nurulla Baxromovich, Xudaybergenova Shukurjon Erkinovna	
Milliy iqtisodiyotda internet xizmatlarini rivojlantirishning o'ziga xos yondashuvi.....	1194
Niyozova Shohsanam Nuritdinovna	

Auditorlik xulosalarini shakllantirishda auditorlik dalillariga qo'yiladigan talablar	1199
Qo'shmatov Otaxon Qurbonaliyevich	
Qishloq xo'jaligi sohasini takomillashtirishda investitsion loyihalarning iqtisodiy mohiyati	1203
Israilova Xikoyat Musakulovna	
Kichik biznes faoliyatini rivojlantirishning nazariy-uslubiy asoslari	1207
Dadaboyeva Marguba Mamasoliyevna	
Eko va agro-turizmga raqobatbardosh mahsulotlarni ishlab chiqishning istiqbollari	1212
Nurfayziyeva Mohinur Zayniddinovna	
The importance of the cluster system in the agricultural field	1217
Sherkulov Shokhrux Erkin o'g'li	
Qishloq xo'jaligi sug'urtalash tizimini takomillashtirish yo'llari	1221
Mardonov Mashrab Mansurovich, Muxtorov Abduxolik Abduxalimovich	
Aksiz solig'i amaliyotining genezisi, milliy xususiyatlari, turlari va vazifalarining nazariy jihatlarini	1225
Shodiyev Olimjon Abduraxmonovich	
Iqtisodiyotning real sektor tushunchasi, uning tarkibi va iqtisodiyotdagi ahamiyati	1230
Mahmudov Nurali Komilovich	
Korporativ moliya tizimini rivojlantirishda raqamli moliya vositalari va texnologiyalarning integratsiyasi	1241
Xalbekov Ozodbek Xudoykulovich	
The influence of tour interpretation on perceived heritage values: a comparative analysis of tourists with and without guided interpretation at a heritage destination	1245
Shokhnigorbegim Juraeva	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida aloqa xizmatlarini rivojlantirish va samaradorligini oshirishning metodologik asoslarini takomillashtirish	1252
Xazratov Abror Panjiyevich	
Madaniy meros obyektlari asosida barqaror turizmni rivojlantirish strategiyalari	1257
Abriev Zoirjon	
Пути инновационного развития национальной экономики	1262
Жураев Тошболта Тухтаевич	
Hududlarda turizmni rivojlantirishda to'siqsiz, barqaror turizmni tashkil etish zarurati	1267
Jo'rayeva Nargiza Abduvohidovna	
Application of ifrs in budgetary accounting	1272
G. Djambakieva	
Transport xizmatlari sektorining rivojlanishini statistik tahlili: xorazm viloyati misolida	1276
Raximov Alisher Ibragimovich	
O'zbekistonda 2024-yil davomida yirik soliq to'lovchilarni soliq ma'murchiligi tahlili	1281
Xushatov Nuriddin Maxmatqulovich	
Zamonaviy ta'lim sifatini baholashning nazariy-metodologik asoslari	1288
Rahimova Qutlibika Ergashevna	
Chakana va ulgurji savdo korxonalari faoliyatini rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillarni baholash	1293
Yuldasheva Gulmira	
Zamonaviy axborot tizimlari orqali soliq qarzdorligini undirish mexanizmining takomillashtirish yo'llari	1296
Maxmadustov Jalol Maxmadustovich	
Hududlarda pillachilikni rivojlantirishning huquqiy asoslari va imkoniyatlari	1303
G'oziyeva Aziza Abdusalomovna	
Korxonaning investitsion jozibadorligi oshirish yo'llari	1313
Axtamova Parizod Oybek qizi	
Raqamli texnologiyalar yordamida inklyuziv ta'lim samaradorligini oshirish yo'llari	1319
Adilova Zulfiya Djavdatovna, Shoev Alim Xalmuratovich	

Yog' – moy sanoati korxonalarida soliqlar hisobi va auditi jarayonlarida tahliliy amallardan foydalanish samaradorligini oshirish.....	1327
A'zamova Aziza Olimjon qizi	

YOG' – MOY SANOATI KORXONALARIDA SOLIQLAR HISOBI VA AUDITI JARAYONLARIDA TAHLILIIY AMALLARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH

A'zamova Aziza Olimjon qizi

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
tayanch doktoranti

ORCID: 0009-0003-1083-4789

E-mail: zizaazamova@gmail.com

Annotatsiya: Mamlakatimizda soliq boshqaruvini takomillashtirish, ayniqsa sanoat tarmoqlarida – xususan, yog'-moy sanoati korxonalarida – soliq intizomi va shaffofligini ta'minlash, hamda byudjetga tushumlarni oshirish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Mazkur maqolada yog' sanoati korxonalarining tarmoq xususiyatlarini hisobga olgan holda soliq auditini tashkil etishning nazariy va amaliy asoslari chuqur tahlil qilinadi. Soliq imtiyozlari va preferensiyalarining samaradorligini oshirish, ularning raqobatbardoshlikka ta'siri, shuningdek sog'lom raqobat muhitini shakllantirishdagi o'rni ilmiy asosda yoritiladi. Shu bilan birga, maqolada mavjud soliq nazorati tizimidagi muammolar aniqlanadi va ularni bartaraf etish bo'yicha taklif va tavsiyalar ishlab chiqiladi. Tadqiqot natijalari soliq audit metodologiyasini takomillashtirish orqali sanoat korxonalarining moliyaviy barqarorligi va iqtisodiy samaradorligini oshirish imkonini beradi.

Kalit so'zlar: sanoat korxonasi, yog'-moy sanoati, iqtisodiy modernizatsiya, soliq boshqaruvi, soliq audit, soliq imtiyozlari, soliq preferensiyalari, raqobat muhiti, raqobatbardoshlik, fiskal siyosat.

Abstract: In the context of improving tax administration in our country, especially in the industrial sector — in particular, at oil and fat industry enterprises — ensuring tax discipline and transparency, as well as increasing budget revenues, remain urgent tasks. This article presents an in-depth analysis of the theoretical and practical foundations of organizing tax audits, taking into account the sector-specific characteristics of oil and fat industry enterprises. The study scientifically examines ways to enhance the effectiveness of tax benefits and preferences, their impact on competitiveness, and their role in forming a healthy competitive environment. Furthermore, the article identifies existing issues within the tax control system and develops proposals and recommendations to address them. The research findings aim to improve the financial stability and economic efficiency of industrial enterprises through the advancement of tax audit methodologies.

Key words: industrial enterprise, oil and fat industry, economic modernization, tax administration, tax audit, tax benefits, tax preferences, competitive environment, competitiveness, fiscal policy.

Аннотация: В условиях совершенствования налогового управления в нашей стране, особенно в промышленном секторе — в частности, на предприятиях масложировой промышленности — обеспечение налоговой дисциплины и прозрачности, а также увеличение поступлений в бюджет являются актуальными задачами. В данной статье проводится глубокий анализ теоретических и практических основ организации налогового аудита с учётом отраслевых особенностей предприятий масложировой промышленности. Научно освещаются вопросы повышения эффективности налоговых льгот и преференций, их влияние на конкурентоспособность, а также роль в формировании здоровой конкурентной среды. Кроме того, в статье выявляются существующие проблемы в системе налогового контроля и разрабатываются предложения и рекомендации по их устранению. Результаты исследования позволят повысить финансовую устойчивость и экономическую эффективность промышленных предприятий посредством совершенствования методологии налогового аудита.

Ключевые слова: промышленное предприятие, масложировая промышленность, экономическая модернизация, налоговое управление, налоговый аудит, налоговые льготы, налоговые преференции, конкурентная среда, конкурентоспособность, фискальная политика.

KIRISH

Hozirgi davrda O'zbekiston iqtisodiyotining barqaror rivojlanishi va samarali boshqaruvni ta'minlashda soliq boshqaruvi tizimini takomillashtirish muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, yog'-moy sanoati kabi strategik ahamiyatga ega tarmoqlarda soliq auditini samarali tashkil etish korxonalarning moliyaviy barqarorligini ta'minlash, byudjet tushumlarini oshirish hamda iqtisodiy xavflarni kamaytirish yo'lida hal qiluvchi omil hisoblanadi.

So'nggi yillarda soliq qonunchiligining murakkablashuvi, soliq nizolari va ularning yechilishidagi muammolar, shuningdek, soliq audit xizmatlariga bo'lgan talabning sezilarli ortishi mamlakatda soliq nazoratining samaradorligini oshirish va uning nazariy-metodologik asoslarini yanada rivojlantirishni taqozo etmoqda. Bu esa, o'z navbatida, soliq auditining samarali tizimini shakllantirish va uni doimiy takomillashtirishni dolzarb vazifaga aylantirmoqda.

Soliq audit tizimining samaradorligi korxonalar mol-mulkini tezkor va malakali boshqarishga, soliq yukini rejalashtirishga imkon yaratib, soliq majburiyatlarini optimallashtirish, moliyaviy xavflarni kamaytirish va korxonaning umumiy moliyaviy-iqtisodiy holatini yaxshilashda muhim o'rin tutadi. Shuning uchun soliq auditini ilmiy asosda tashkil etish va takomillashtirish hozirgi iqtisodiy sharoitlarda korxonalar faoliyatining muhim omiliga aylangan.

Mazkur maqolada yog'-moy sanoati korxonalarida soliq auditini tashkil etish va uni takomillashtirishning metodologik jihatlari, shuningdek, soliq imtiyozlari va preferensiyalarining samaradorligini oshirish yo'llari ilmiy tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari sanoat korxonalarining moliyaviy barqarorligini mustahkamlash, soliq siyosatini yanada takomillashtirish hamda raqobatbardosh muhitni shakllantirishga qaratilgan samarali amaliy tavsiyalar ishlab chiqishda asos bo'ladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Soliq auditining mohiyatini birinchi marotaba o'rganishga urinish I. A. Bazhin tomonidan amalga oshirilgan. U "audit" va "tekshiruv" kabi tubdan farq qiluvchi tushunchalarni tenglashtirgan bo'lsa-da, bu ikki tushuncha o'rtasidagi farqni chuqur anglash muhimdir. Soliq organlari tomonidan soliq hisobotlarini tekshirish jarayoni, Bazhin ta'kidlashicha, davlat vakolatiga ega bo'lgan "soliq nazorati" bo'lib, u qonun buzilishlari holatida jarimalar va boshqa sanksiyalarni qo'llashni o'z ichiga oladi. Shu bilan birga, audit — bu mustaqil tijorat tashkilotlari tomonidan amalga oshiriladigan xizmat bo'lib, korxonaning hisob-kitoblarini qayta ko'rib chiqish va optimallashtirishga qaratilgan. Bazhin nazarida, bu ikki faoliyat turi soliq hisoboti va jarimalar kontekstida farqlanadi, shuning uchun ularni aralashtirmaslik lozim [1].

T. M. Guryeva soliq auditini hisob va soliq hisobotlarini tizimli tahlil qilish jarayoni deb biladi. Unga ko'ra, soliq audit nafaqat soliq to'lovlaridagi qarzdorlikni aniqlash, balki ortiqcha to'lovlarni ham fosh qilish orqali korxona moliyaviy oqimlarini yanada aniqroq baholash imkonini beradi. Guryeva soliq audit jarayonining ikki tomonlama — kamchiliklarni aniqlash va soliqlarni to'g'ri hisoblash — vazifalariga urg'u beradi. Bu yondashuv korxona boshqaruviga nafaqat soliq yukini kamaytirishga, balki moliyaviy resurslarni oqilona taqsimlashga ham xizmat qiladi [2].

N. V. Dronina soliq auditini sifatli audit xizmatlarini ta'minlash maqsadida ilmiy asoslangan nazariy prinsiplarga tayangan holda amalga oshiriladigan kompleks tadqiqot jarayoni sifatida ko'radi. U soliq auditini faqat huquqiy mezonlarga amal qilishdan iborat emas, balki soliq majburiyatlarini optimallashtirish, moliyaviy barqarorlikni ta'minlashga qaratilgan tizimli jarayon deb hisoblaydi. Dronina nazarida, soliq audit xizmatlari sifatini yaxshilash orqali nafaqat korxona moliyaviy holati, balki umuman iqtisodiy tizim samaradorligini oshirish mumkin [3].

A. Vasilenko esa soliq auditini uning amalga oshirish usullariga qarab to'rt asosiy turga ajratadi: bog'langan xizmat sifatida, alohida xizmat turi sifatida, maxsus topshiriq va umumiy auditning tarkibiy qismi sifatida. Bu tasnif soliq auditining faoliyat doirasidagi xilma-xillikni aks ettiradi va uni auditorlik xizmatlari tizimida qanchalik muhimligini ko'rsatadi. Vasilenko yondashuvi soliq auditining moslashuvchanligini va mijoz ehtiyojlariga moslashgan turli shakllarda amalga oshirilishini ta'kidlaydi [5].

T. Kristalyeva soliq auditini mijoz bilan tuzilgan shartnoma asosida amalga oshiriladigan professional xizmat sifatida ta'riflaydi. U soliq auditining moliyaviy hisobotlarni audit qilish jarayonidagi o'rni va uning mustaqil sifatida ham olib borilishi mumkinligini ta'kidlaydi. Kristalyeva soliq auditini ichki va tashqi turlarga ajratadi, bu esa korxona ichki nazorat tizimlari bilan soliq siyosatini moslashtirish imkoniyatlarini kengaytiradi. Uning fikricha, soliq auditining asosiy vazifasi korxonaning soliq qonunchiligiga muvofiq o'z majburiyatlarini to'liq va o'z vaqtida bajarishini ta'minlashdir [6].

D. Orlov mustaqil auditning soliq hisobotlarining ishonchililigini baholashdagi o'rni va ahamiyatiga e'tibor qaratadi. U soliq auditini qonuniy soliq to'lovlarni bajarishga doir konstitutsiyaviy majburiyatlarni ta'minlovchi

vosita sifatida ko'radi. Orlov nazarida, bu turdagi audit korxona uchun nafaqat moliyaviy hisobotlarning to'g'riligini tasdiqlash, balki soliqqa tortish jarayonidagi qonuniylikni ham kafolatlaydi, shuningdek, soliq organlari oldida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan nizolarni oldini olishga yordam beradi [7].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu maqolaning nazariy va metodologik asoslari umumiy iqtisodiy adabiyotlar hamda iqtisodchilarning ilmiy maqolalari va ilmiy asarlaridan iboratdir. Tadqiqot jarayonida yog'-moy sanoati korxonalari vakillari bilan o'tkazilgan intervyular, ularning yozma va og'zaki fikrlarini tahlil qilish, ekspert baholari hamda jarayonlarni kuzatish usullari keng qo'llanilgan. Shuningdek, iqtisodiy hodisalar va jarayonlarga tizimli yondashuv asosida olib borilgan tahlillar, muallifning o'z tajribasi bilan solishtirma tahlillar, xulosalar, taklif va tavsiyalar ilmiy asosda ishlab chiqilgan.

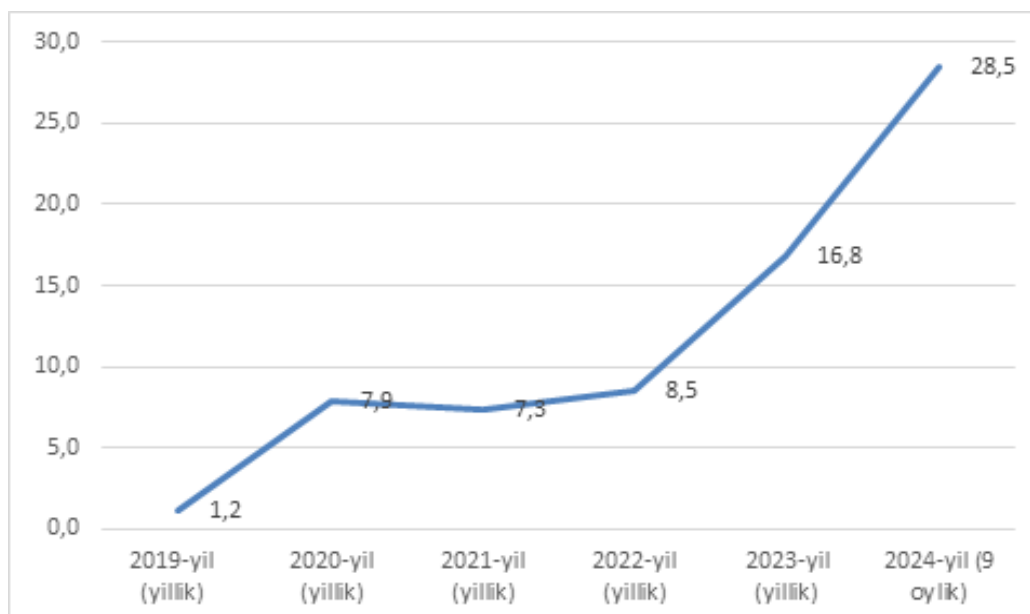
Mavzuni o'rganish jarayonida umumiy iqtisodiy tadqiqot metodlaridan tashqari, ma'lumotlarni tizimlashtirish uchun maxsus yondashuvlar ham qo'llanilgan. Jumladan, solishtirma tahlil, nazariy va amaliy materiallarni yig'ish hamda tizimli tahlil kabi metodlar tadqiqotning asosiy ilmiy usullari sifatida xizmat qilgan. Ushbu yondashuvlar orqali mavzuning murakkabligi va ko'p qirrali jihatlari chuqur va keng qamrovli tarzda o'rganilib, ilmiy asoslangan xulosalar shakllantirilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Yog'-moy sanoati korxonalari respublika aholisini o'simlik va hayvon yog'lari hamda moylari bilan ta'minlash, eksport hisobiga valyuta tushumlarini oshirishda muhim o'rin tutadi. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, bugungi kunda respublikamizda 479 ta korxona faoliyat ko'rsatmoqda. 2024-yilda mazkur korxonalarning tovar aylanmasi 5,8 trln so'mni tashkil qilgani holda, ko'rsatilgan davr davomida Respublikadan xom, rafinatsiyalangan yoki fraksiyalangan o'simlik moylari va yog'larining eksport hajmi 3,4 baravarga oshib, 32,6 million AQSH dollariga yetdi.

Shu bilan birga, ushbu mahsulotlar importi 15 foizga kamayib, 245,4 million AQSH dollarini tashkil etdi. Ushbu tendensiya ichki ishlab chiqarishning faollashuvi va tashqi bozorlarda raqobatbardoshlikning oshayotganidan dalolat beradi.

Yog'-moy sanoati korxonalarini qo'llab-quvvatlash borasida hukumat tomonidan tizimli islohotlar amalga oshirilayotganligiga qaramasdan, soha korxonalarining soliq qarzdorligi oshib borayotganligini ko'rish mumkin (1-rasm). Bu esa, o'z navbatida, yog'-moy sanoati korxonalarida soliqlar hisobi va auditini takomillashtirish dolzarb masala ekanligidan dalolat beradi.

1-rasm. Yog'-moy sanoati korxonalarining soliq qarzdorligi, mlrd so'm

Soliqlar tabiatan majburiy bo'lishiga qaramay, ular nafaqat davlat manfaatlariga xizmat qilishi kerak, balki korxonalar va boshqa soliq to'lovchilarning ham manfaatlarini aks ettirishi lozim. Bu manfaatlarning umumiyligi, ya'ni sherikligi, soliq tahlili orqali ta'minlanadi.

Soliq tahlili moliyaviy tahlil doirasida amalga oshiriladi, u iqtisodiy tahlilning ajralmas qismi hisoblanadi. Biroq, ushbu tahlil moliyaviy tahlilning bir qismini tashkil etganiga qaramay, nisbatan mustaqil bo'lim sifatida shakllangan bo'lib, o'zining aniq obyekt va vazifalariga ega. Shu bois, soliq tahlilining nazariy masalalarini o'rganishda aynan ana shu jihatlariga alohida e'tibor qaratish zarur.

Hozirgi kunda soliq tahliliga oid bir qancha qarashlar mavjud. Ayrim iqtisodchilar uni mustaqil tahlil sifatida ko'rishni tavsiya etsa, boshqa guruh esa soliq tahlilini iqtisodiy tahlilning bir qismi deb biladi. Yuqoridagi fikrlarni inobatga olgan holda, qaysi yo'nalishda amalga oshirilishiga qaramay, ushbu tahlilning o'z nazariy asosga ega bo'lishi muhim ekanligi ta'kidlanishi kerak.

Soliq tahlili — iqtisodiy subyektlardagi soliqlar umumiy hajmini, ularning alohida turlarini, to'lov muddatlari va stavkalarining rioya qilinishini, soliq obyekt bilan taqqoslaganda soliq hajmining o'zgarish dinamikasini hamda bu o'zgarishlarga ta'sir etuvchi omillarni kompleks ravishda o'rganish sifatida tushuniladi. Ko'rinib turibdiki, soliq tahlili ma'lum darajada iqtisodiy va moliyaviy tahlildan farq qiladi. Bu esa, o'z navbatida, soliq tahlili obyekt va vazifalarining o'ziga xos xususiyatlarini nazariy jihatdan ochib berishni talab qiladi.

Soliq tahliliga oid masalalarda rivojlangan bozor munosabatlariga ega xorijiy mamlakatlarning iqtisodiy tahlilga bag'ishlangan olimlari asarlarida soliq tahlilining nazariy asoslariga kam e'tibor qaratilgani ta'kidlanishi lozim. Bu holat soliq tahlilining iqtisodiy tahlilning ajralmas qismi bo'lishiga qaramay, uning nazariy asoslari va metodologiyasining yetarlicha rivojlanmaganligini ko'rsatadi. Bunday yondashuvlar esa amaliyotda soliq tahlilining samaradorligini cheklashi mumkin.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, yog'-moy sanoati korxonalaridagi soliqlar va majburiy to'lovlarni tahlil qilishga bag'ishlangan asarlar ko'proq iqtisodiy tahlilning amaliy jihatlariga e'tibor qaratgan. Ular, asosan, korxonaning moliyaviy faoliyatini baholash, soliqlarni hisoblash jarayonidagi xatolar va kamchiliklarni aniqlash hamda soliqlar bo'yicha yuridik va moliyaviy maslahatlar berishga qaratilgan. Shu bilan birga, tahlil obyekt sifatida yog'-moy sanoati korxonalarining faoliyatlari chuqur o'rganilgan bo'lsa-da, soliq tahlilining uslubiy asoslari yetarlicha batafsil yoritilmagan [9].

Jadallashtirilgan amortizatsiya hisoblash usulini qo'llash natijasida vujudga keladigan xarajatlarni soliq bazasiga kiritish mexanizmini takomillashtirish maqsadga muvofiqdir. Xususan, ushbu xarajatlarni "Davriy xarajatlari" schyotining "Boshqa xarajatlari" analitik bo'limida aks ettirish o'rniga, amortizatsiyalangan asosiy vositalar ishlab chiqarish jarayonida bevosita ishtirok etayotganini inobatga olgan holda, ularni "Asosiy ishlab chiqarish" yoki "Yordamchi ishlab chiqarish" schyotlarida hisobga olish maqsadga muvofiqdir.

Bu yondashuv amaliyotga tatbiq etilganda yog'-moy sanoati korxonalarining texnik va texnologik jihatdan yangilanishi, innovatsion uskunalar bilan jihozlanishi, mahsulot sifati va ishlab chiqarish samaradorligi oshishiga xizmat qiladi. Ilgari bu tartib davlat ulushi mavjud korxonalar uchun stimulyator sifatida amal qilgan. Shunday ekan, jadallashtirilgan amortizatsiya summalarini soliq bazasiga qayta qo'shish amaliyotini bekor qilish orqali xususiy va kichik biznes subyektlarining innovatsion rivojlanishiga yanada kengroq imkoniyatlar yaratilgan bo'lar edi.

Mulk solig'i tahlilining asosiy ma'lumot manbai sifatida rejalashtirilgan hisob-kitoblar xizmat qiladi. Bu hisob-kitoblar moliyaviy hisobotlar — 1-shakl "Balans", 2-shakl "Moliyaviy natijalar haqida hisobot", shuningdek, hisobvaraqlar rejasidagi 0100 – "Asosiy vositalar hisobvaraqlari", 0200 – "Asosiy vositalar amortizatsiyasi hisobvaraqlari", 0300 – "Moliya ijara shartnomasi asosida olingan asosiy vositalar hisobvaraqlari" kabi hisobvaraqlarni o'z ichiga oladi. Bundan tashqari, buxgalteriya hisoboti bo'yicha 10 va 13-jurnal-orderlar, shuningdek, boshqa qo'shimcha manbalar ham soliq tahlilida muhim axborot bazasini tashkil qiladi.

Shuningdek, soliq tahlilida foydalaniladigan ma'lumotlarning aniqligi va ishonchligi tahlil natijalarining to'g'riligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli, yog'-moy sanoati korxonalarining moliyaviy hisobotlari va soliq hujjatlari muntazam ravishda tekshirilishi, ularning muvofiqligi ta'minlanishi zarur. Soliq tahlili nafaqat soliq to'lovchilar uchun, balki davlat organlari uchun ham soliq siyosatini takomillashtirishda muhim ahamiyatga ega [12].

Natijada, soliq tahlilining nazariy va amaliy jihatlarini birlashtirgan holda, ularni yanada rivojlantirish va takomillashtirish zarur. Bu esa nafaqat korxonalarning soliq yukini samarali boshqarishga yordam beradi, balki davlatning soliq tushumlarini oshirishga ham xizmat qiladi. Shu bois, kelajakdagi tadqiqotlarda soliq tahlilining nazariy asoslari va metodologiyasini yanada chuqurroq o'rganish, yangi usullar va vositalarni joriy etish muhimdir.

Qo'shilgan qiymat solig'i (QQS) davlat byudjetiga o'tkaziladigan soliqlar tarkibida muhim rol o'ynaydi. QQS soliqlarga tortish obyekt, asosan, tovarlar sotilishi, bajarilgan ishlar va ko'rsatilgan xizmatlar uchun olingan daromad miqdoriga asoslanadi. Bunda mahsulotlar (ishlar, xizmatlar) ishlab chiqarish va sotish jarayonidagi moddiy xarajatlar summasi hisobdan chiqariladi. Shu tarzda, QQS daromadning sof hajmiga nisbatan hisoblanadi.

Soliqqa tortiladigan aylanma (aylanma hajmi) tarkibiga, shuningdek, savdo aylanmasiga kirmaydigan daromatlarning xarajatlardan oshgan qismi ham kiritiladi. Agar savdo aylanmasiga kirmaydigan operatsiyalarning xarajatlari ulardan olingan daromaddan oshsa, soliqqa tortiladigan baza shu oshish miqdoriga kamaytiriladi.

Savdo aylanmasiga kirmaydigan daromadlar tarkibiga korxonalar tomonidan moliyaviy yordam va maxsus maqsadli jamg'armalarga kiritilgan mablag'lar va boshqa aktivlar kiradi. Shuningdek, to'langan jarimalar va soliq to'lovlari shaklidagi summalar ham shu qatorda hisobga olinadi [11].

Soliq tahlilining obyekti sifatida bozor sharoitida faoliyat yuritayotgan korxonalar (tadbirkorlik subyektlari) ning iqtisodiy faoliyatidagi soliqlar hamda ularga bog'liq ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlar va hodisalar o'rganiladi. Ushbu tahlil turli ma'lumot manbalarida — me'yoriy hujjatlar, reja hujjatlari, buxgalteriya hisobi, moliyaviy hisobotlar va boshqa tegishli ko'rsatkichlar tizimi orqali amalga oshiriladi.

Tahlil jarayonida yuzaga kelgan, hozirgi va kelajakda yuz berishi kutilayotgan obyektiv (tashqi) va subyektiv (ichki) omillar ta'sirida soliqlarning holati baholanadi. Soliq hisob-kitoblarning aniqligi, soliqlarni o'z vaqtida va to'liq to'lash holatlari tekshiriladi, shuningdek, soliqlarni hisoblash va to'lash tartibini takomillashtirish yo'llari ishlab chiqiladi.

Xorijiy mamlakatlarda, ayniqsa rivojlangan iqtisodiyotlarda, qo'shilgan qiymat solig'ini tahlil qilish va soliqlarni boshqarish uchun ilg'or mexanizmlar hamda axborot texnologiyalari keng qo'llaniladi. Masalan, Yevropa Ittifoqi davlatlarida QQS tizimi markazlashtirilgan elektron monitoring asosida ishlaydi, bu esa soliq to'lovchilar tomonidan taqdim etilgan ma'lumotlarning real vaqt rejimida kuzatilishiga imkon yaratadi. Natijada, soliq to'lovchilarning soliqqa bo'lgan intizomi oshadi va davlat byudjetiga tushumlar samarali nazorat qilinadi.

Shuningdek, AQShda korxonalarning soliq yukini optimallashtirish uchun keng qamrovli soliq auditlari va soliq maslahatchilari faoliyati yo'lga qo'yilgan. Bu yerda soliq tahlili faqat soliq qonunchiligi asosida emas, balki korxonaning moliyaviy strategiyasi bilan integratsiyalashgan holda amalga oshiriladi. Bu usul korxonalarga soliqlarni rejalashtirish va nazorat qilish jarayonida yuqori darajadagi samaradorlikka erishishga yordam beradi.

Bundan tashqari, Yaponiya va Janubiy Koreyada soliq tahlili va audit jarayonlarida sun'iy intellekt hamda katta hajmdagi ma'lumotlarni tahlil qilish texnologiyalari keng joriy qilinmoqda. Ushbu texnologiyalar soliqlarni hisoblashdagi xatolarni kamaytirish, soliq to'lovchilarning xatti-harakatlarini oldindan prognoz qilish hamda soliq nazoratini takomillashtirish imkonini beradi.

O'z navbatida, O'zbekiston uchun bu xorijiy tajribalarni o'rganish va joriy etish, ayniqsa elektron soliq hisoboti tizimlarini takomillashtirish, soliq auditining sifatini oshirish va korxonalar uchun soliq yukini boshqarishni samarali qilish nuqtai nazaridan katta ahamiyatga ega.

Ushbu soliq tahlili ta'rif mamlakatimiz iqtisodiy rivojlanishining o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqib, nazariy jihatdan quyidagicha asoslanishi mumkin. Soliq tahlilining obyekti bo'lmish iqtisodiy jarayonlar, soliqlar va ularning to'lanishi bilan bog'liq harakatlar bexosdan yoki tasodifan yuzaga kelmaydi, balki ular ma'lum ichki va tashqi omillar ta'sirida shakllanadi. Ushbu omillarning ta'siri boshqa soliq bilan bog'liq fanlarda chuqur o'rganilmaydi; u faqatgina soliq tahlilida tadqiq qilinib, uning obyekti va mazmunining asosini tashkil etadi.

Bundan tashqari, iqtisodiy faoliyat natijalarini, xususan soliq ko'rsatkichlarini aniq baholamasdan, soliq bilan bog'liq ijobiy va salbiy omillarni tahlil qilmasdan, soliqlarni o'z vaqtida va to'liq to'lashni ta'minlash qiyin bo'ladi.

Soliq tahliliga oid tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, soliq tahlilining obyekti sifatida faqat amaldagi soliq'larga bog'liq ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlar bilan cheklanish yetarli emas. Tahlilning maqsadi mavjud natijalarni adolatli baholash bilan bir qatorda, ayniqsa soliq'lardagi o'zgarishlarni o'rganish va ushbu sohadagi kamchiliklarni bartaraf etish orqali tahlil qilinayotgan obyektning iqtisodiy va moliyaviy holatini yaxshilashdan iboratdir. Chunki soliq — davlatimizning ijtimoiy-iqtisodiy siyosatida yetakchi o'rin tutadigan iqtisodiy mexanizm hisoblanadi.

Mazkur xulosa soliq tahlilining obyekti nafaqat to'langan va hisoblangan soliqlarni, balki kelajakda to'lanishi kutilayotgan soliqlar hamda ular bilan bog'liq ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarni o'z ichiga olishini ko'rsatadi. Chunki soliqlar miqdori bevosita ushbu jarayonlar va ularning natijalari bilan bog'liqdir.

Soliq tahlili ikki yo'nalishda amalga oshiriladi: korxonalar (soliq to'lovchilar) tomonidan bevosita ichki tahlil va soliq organlari tomonidan tashqi tahlil. Har ikki yo'nalish o'ziga xos vazifalar va metodlarni o'z ichiga oladi hamda iqtisodiy faoliyatda soliqlarni to'g'ri hisoblash va boshqarishni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega.

Ichki soliq tahlili — bu korxona ichidagi hisob-kitoblarning to'g'riligini, soliq majburiyatlarining o'z vaqtida bajarilishini, soliqlarni optimallashtirish va soliq tavakkalchiliklarini kamaytirish maqsadida amalga oshiriladigan tahlildir. Mazkur tahlil korxona rahbariyati hamda moliyaviy-xo'jalik bo'limlari tomonidan bajariladi va quyidagi jihatlarni o'z ichiga oladi: soliq hisobotlari va tegishli hujjatlarni tekshirish, soliq stavkalari va imtiyozlarining amaldagi qonunchilik talablariga muvofiqligini tahlil qilish, ichki nazorat mexanizmlarini takomillashtirish.

Tashqi soliq tahlili esa soliq organlari tomonidan korxonalarning soliqqa oid faoliyatini qonunchilikka muvofiqligini aniqlash, soliqlarni hisoblash va to'lashdagi kamchiliklarni fosh etish, soliq qonunbuzarliklariga nisbatan chora ko'rish maqsadida amalga oshiriladi. Ushbu tahlil soliq siyosatini takomillashtirish, soliqlarni yig'ishni samarali tashkil etish va davlat byudjetining barqarorligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

Bundan tashqari, soliq tahlilining maxsus yo'nalishlari ham mavjud bo'lib, ular soliq risklarini aniqlash va boshqarish, soliqlarni optimallashtirish, soliq qonunchiligidagi o'zgarishlarni monitoring qilish hamda soliq

imtiyozlari samaradorligini baholash kabi sohalarni qamrab oladi. Bu yo'nalishlar korxonalar va davlat organlari uchun soliqlarni boshqarishda innovatsion yondashuvlarni ishlab chiqish va qo'llash imkonini beradi.

Soliq tahlilining yuqorida qayd etilgan yo'nalishlari bir-birini to'ldirib, iqtisodiy subyektlarning soliqqa oid majburiyatlarini to'liq va qonuniy bajarish, hamda davlat soliq siyosatini samarali amalga oshirish imkoniyatini yaratadi.

Moliyaviy soliq tahlili iqtisodiy modernizatsiya sharoitida korxonalar va davlat o'rtasidagi soliq munosabatlarini mukammal boshqarish uchun muhim vosita hisoblanadi. U nafaqat soliqlarni hisoblash va to'lovlarni nazorat qilish bilan cheklanmaydi, balki iqtisodiy jarayonlarni chuqur o'rganish, soliq majburiyatlarini optimallashtirish hamda soliq siyosatini samarali yuritish imkonini beradi. Shuning uchun, moliyaviy soliq tahlilining asosiy yo'nalishlari va ularning amaliy ahamiyati quyidagicha izohlanadi:

Soliq bazasining sifat va tarkibini tahlil qilish. Bu yo'nalishda soliq obyekti va uning tarkibiy qismlari — soliqqa tortiladigan aktivlar, daromadlar va xarajatlar chuqur tahlil qilinadi. Soliq bazasidagi o'zgarishlar sabablari aniqlanib, soliqqa tortiladigan qiymatlarning to'g'ri va qonuniy hisoblanganligi baholanadi. Natijada, soliqlarni o'z vaqtida va to'liq hisoblash imkoniyati ta'minlanadi.

Soliq stavkalari va soliq imtiyozlarining tahlili. Bozordagi o'zgarishlarga muvofiq, soliq siyosatidagi ta'sirlar chuqur o'rganiladi. Soliq stavkalari va imtiyozlarning amaldagi qonunchilikda to'g'ri qo'llanilishi, ularning iqtisodiy samaradorligi va raqobatbardoshlikni oshirishdagi roli baholanadi. Bu yo'nalish davlatning soliq siyosatini takomillashtirishga xizmat qiladi.

Soliq yukining samaradorligini baholash. Soliq yukining iqtisodiy faoliyatga ta'siri, xususan korxonaning moliyaviy barqarorligi, investitsion faolligi va ishlab chiqarish ko'rsatkichlariga bo'lgan ta'siri aniqlanadi. Soliq yukining ortishi yoki kamayishi korxonaning rentabelligiga qanday ta'sir qilayotgani tahlil etiladi.

Soliq to'lovlarining muddatlari va sifatini tahlil qilish. Soliq majburiyatlarining o'z vaqtida va to'liq bajarilmasligi natijasida yuzaga keladigan jarimalar, moliyaviy oqibatlar va tavakkalchiliklar tahlil qilinadi. Soliq to'lovchilarni tartibli to'lovga undovchi monitoring tizimlari va ichki nazorat mexanizmlari ishlab chiqiladi.

Soliq risklari va ularni boshqarish. Soliq qonunchiligining murakkabligi, noaniq talqinlar, tekshiruvlar va boshqa omillar tufayli yuzaga keladigan salbiy holatlarni bartaraf etishga qaratilgan yo'nalish hisoblanadi. Ichki audit tizimlari yordamida xatoliklar aniqlanadi va minimallashtiriladi.

Soliq siyosatini takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqish. Soliq yukini kamaytirish, byudjet tushumlarini oshirish, korxonalar faoliyatini rag'batlantirish bo'yicha takliflar beriladi. Tavsiyalar, xususan, qonunchilikni yangilash, soliq imtiyozlarini qayta ko'rib chiqish va nazorat tizimini takomillashtirishni o'z ichiga oladi.

Yuqoridagi yo'nalishlar orqali moliyaviy soliq tahlili nafaqat soliqlarni to'plashni tartibga soladi, balki iqtisodiy subyektlar faoliyatining samaradorligini oshirish, soliqqa oid qonunchilikni takomillashtirish va soliq tizimini yanada adolatli qilish uchun zamin yaratadi.

Shu bilan birga, soliq tahlili korxonalarga soliq majburiyatlarini oldindan bashorat qilish, ularni boshqarish va rejalashtirish imkonini beradi. Bu esa uzoq muddatli iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiladi. Soliq tahlilining kompleks va tizimli yondashuvi davlat hamda korxona manfaatlarini uyg'unlashtirishda va iqtisodiyotning barqaror rivojlanish yo'lini aniqlashda muhim vosita sifatida namoyon bo'ladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqotni amalga oshirish jarayonida yog'-moy sanoati korxonalarda soliq auditini takomillashtirish bo'yicha quyidagi taklif va tavsiyalar ishlab chiqildi. Avvalo, soliq hisob-kitoblarini raqamlashtirish va avtomatlashtirishni keng joriy etish zarur. Bunday yondashuv soliq hisobining aniqligi va operativligini oshirishga, shuningdek, auditorlik jarayonlarini yanada samarali tashkil etishga xizmat qiladi.

Shuningdek, yog'-moy sanoatida faoliyat yuritayotgan soliq mutaxassislari va auditorlarning malakasini muntazam oshirib borish muhim ahamiyat kasb etadi. Bu borada amaldagi soliq qonunchiligi, xalqaro standartlar va ilg'or audit metodologiyasi asosida malaka oshirish kurslarini tashkil etish zarur hisoblanadi.

Soliq auditi jarayonida diagnostika va tahlil usullarini keng qo'llash lozim. Bu usullar soliq hisobotlaridagi xatolarni erta aniqlash, moliyaviy tavakkalchiliklarni kamaytirish hamda soliq majburiyatlarini optimal darajada bajarish imkonini beradi. Shu bilan birga, soliq imtiyozlari va preferensiyalarini iqtisodiy samaradorlik nuqtayi nazaridan qayta ko'rib chiqish, ularni ayniqsa raqobatbardosh va innovatsion tarmoqlarni qo'llab-quvvatlashga yo'naltirish maqsadga muvofiqdir.

Soliq to'lovchilar va davlat soliq organlari o'rtasida ma'lumotlar almashinuvini yaxshilash orqali axborot tizimlarini integratsiyalash, shuningdek, moliyaviy shaffoflikni ta'minlash muhimdir. Bundan tashqari, korxonalarda soliq rejalashtirishni boshqaruv tizimining ajralmas qismi sifatida joriy etish, soliq majburiyatlarini qonuniy yo'llar bilan optimallashtirish imkoniyatini yaratadi.

Korxonalarda soliq tahlilini zamonaviy yondashuvlar asosida amalga oshirish, shuningdek, soliq auditini ichki nazorat tizimlari bilan uyg'unlashtirish lozim. Bu esa ichki boshqaruv samaradorligini oshirish va soliq xavfini kamaytirishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Soliq siyosatini yanada takomillashtirish uchun davlat va xususiy sektor o'rtasida doimiy muloqot va hamkorlikni yo'lga qo'yish muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, onlayn soliq auditini joriy etish va uning axborot xavfsizligini ta'minlash maqsadida zamonaviy texnologiyalar va himoya mexanizmlaridan foydalanish zarur.

Nihoyat, korxonalar uchun soliq audit bo'yicha metodik yordam va maslahatlar berish tizimini yo'lga qo'yish orqali ularning soliq majburiyatlarini to'g'ri, qonuniy va o'z vaqtida bajarishi ta'minlanadi. Barcha taklif va tavsiyalar, o'z navbatida, korxonalar faoliyatining moliyaviy barqarorligini ta'minlash, soliq yukini optimallashtirish va umumiy iqtisodiy samaradorlikni oshirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Bazin, I. A. *Organization and Technology of Tax Audit: On the Example of Contractor Construction Organizations: Diss.... Cand. Econ. Sciences* / I. A. Bazin. — M., 2007. — 250 p.
2. *Tax Audit (Advanced Level): Textbook* / A. V. Petukh, M. F. Safonova, I. N. Kalinina, D. S. Reznichenko. — Krasnodar: KubGAU, 2018. — 208 p.
3. Guryeva, T. M. The Essence of Tax Audit // *Taxes*. — 2007. — No. 4. — P. 23–26.
4. Yerofeeva, V. A. *Practical Audit: Textbook* / V. A. Yerofeeva, V. A. Piskunov, T. A. Bityukova. — Moscow: Yurait, 2016. — 350 p.
5. Vasilenko, A. A. Using the Prerequisites for Compiling Accounting Reports at Various Stages of Audit // *Bulletin of Volgograd State University. Economics*. — 2015. — No. 3. — P. 125–134.
6. Sheshukova, T. G., Orlov, D. V. Tax Audit as an Independent Direction of Audit Activity // *Bulletin of Perm University. Series: Economics*. — 2011. — No. 1. — P. 62–70.
7. Orlov, D. V. On the Question of the Concept of "Tax Audit" // *Bulletin of Perm University. Series: Economics*. — 2011. — No. 4. — P. 6–17.
8. Pardayev, M. K. *Theory of Economic Analysis*. — Textbook. — Samarkand: Zarafshon, 2001.
9. Боронов, Б. Ф. Ёф-мой махсулотлари ишлаб чиқариш харажатлари ҳисобининг назарий ва методологик асосларини такомиллаштириш // *ISSN 2181–3191*. — VOLUME 1, ISSUE 7 — 2022–OCTOBER.
10. Боронов, Б. Махсулот таннархини ҳисоблашда умумишлаб чиқариш харажатларининг ўрни ва уларнинг ҳисобини такомиллаштириш // *Economics and Innovative Technologies*. — 2022. — Vol. 10, No. 6. — B. 31–42.
11. Азларова, Д. Ўзбекистоннинг соғлом рақобат муҳити шароитида ёф-мой саноати корхоналари персоналини бошқариш // *Архив научных исследований*. — 2022. — Vol. 4, No. 1.
12. Ровенских, В. А., Слабинская, И. А. Налоговый аудит в современных условиях // *Вестник Белгородского государственного технологического университета им. В. Г. Шухова*. — 2013. — No. 5. — С. 126–129.
13. Усатова, Л. В. Организация процесса налогового аудита расходов // *Экономический анализ: теория и практика*. — 2008. — No. 24. — С. 26–31.
14. Муҳамедов, А., ва бошқ. Ишлаб чиқариш харажатларини туркумлаш ва уларнинг ҳисоби // *Iqtisodiyot va ta'lim*. — 2021. — No. 5. — B. 351–358.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 6

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>